

Valmius- ja turvallisuuslautakunta 26.8.2025 § 24

Valmius- ja turvallisuuslautakunnan lausunto hyvinvointialuejohtajan esityksestä vuosien 2026–2029 strategiaksi

1. Miten hyvin strategialuonnos mielestänne huomioi lautakunnan vastuulla olevat teemat?

Valmius- ja turvallisuuslautakunnan strategisena vastuualueena on hyvinvointialueen kokonaisturvallisuus, jonka merkitys tällaisessa jännitteisessä ja epävakassa maailmanajassa korostuu entisestään. Lautakunta katsoo, että lautakunnan laaja vastuualue on varsin hyvin huomioitu strategialuonnoksessa ja luonnos tuo varsin hyvin esiin kokonaisturvallisuuden ajantasaisen tilannekuvan, keskeiset pilarit ja myös kehittämiskohteet. Lautakunta kiinnittää kuitenkin erityistä huomiota siihen, että kokonaisturvallisuuden pitäminen nykytasollakin tulee vaatimaan kasvavia satsauksia, sillä muutos tapahtuu kiihtyvällä tahdilla, Suomen turvallisuusympäristö on heikentynyt ja yhä moninaisempien uhkien aiheuttamat riskit lisääntyvät. Lautakunta pitää tärkeänä, että strategiassa on sivulla 27 todettu tarve varmistaa palvelujen jatkuvuus ja huoltovarmuus riittävillä investoinneilla.

Lautakunta pitää tärkeänä, että strategiassa hyvinvointialueen perustehtävissä linjataan turvallisuuden syntyvän useista asioista, joihin kuuluvat myös laadukkaat ja riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastuslaitoksen palvelut. Strategiassa myös perustellusti korostetaan ennaltaehkäisemisen, varautumisen ja kriisikestävyyden merkitystä. Strategialuonnos huomioi valmius- ja turvallisuuslautakunnan vastuualueet kokonaisvaltaisesti: kokonaisturvallisuuden, pelastustoimen, varautumisen sekä riskienhallinnan, kyberturvallisuuden ja palvelujärjestelmän turvallisuuden seurannan. On

erityisen tärkeää, että koko hyvinvointialueella ymmärretään valmiuden ja turvallisuuden kokonaisuudet niiden laajassa merkityksessään.

Lautakunta esittää, että strategisesti merkittävä kokonaisturvallisuus tulisi nostaa strategiassa myös hyvinvointialueen järjestämisen periaatteisiin, jotta kokonaisuus olisi entistä paremmin huomioitu koko hyvinvointialueen toiminnassa ja palvelutuotannossa. Strategiakaudella on tehtävä töitä kokonaisturvallisuusajattelun juurruttamiseksi läpi koko hyvinvointialueen organisaation. Lautakunta katsoo, että hyvinvointialueen kokonaisturvallisuus on huomioitu hyvin alueen muutoslupauksissa: "Turvallisempaa elämää kotona" ja "Kriittiset palvelut toimiviksi kaikissa olosuhteissa". Kodin turvallisuuteen liittyvät kuitenkin myös pelastuslaitoksen toiminta ja onnettomuuksien ehkäisy, joten tässä yhteydessä voisi linjata selkeämmin myös niihin liittyen.

2. Saavutetaanko strategialla mielestänne paremmat palvelut?

Lautakunta esittää, että kokonaisturvallisuuden vahvistaminen vaatii Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta myös riittäviä investointeja ja kriittisen materiaalin varastointia sekä poikkeusolojen toiminnan säännöllistä harjoittelua.

Kuten kaikessa muussakin toiminnassaan, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tulee olla edelläkävijä ja rohkea uudistaja myös kokonaisturvallisuuden saralla. Palvelutuotantoa ja prosesseja on kehitettävä jatkuvasti toimivammiksi. Hyvinvointialueen talouden kantokyvyn turvaamisen on oltava lähtökohta kaiken toiminnan organisoinnissa. Lisäksi toimintaympäristön muut keskeiset megatrendit ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen erityispiirteet, kuten ikääntyneiden sekä vieraskielisten määrän kasvu ja yhdyskuntarakenteen hajanaisuus haastavat myös kokonaisturvallisuuden kehittämistä ja pelastusalan palvelutuotantoa.

Strategia tarjoaa hyvän pohjan ja tilannekuvan palvelujen kehittämiseksi, mutta ei vielä itsessään takaa parempien palvelujen saavuttamista. Palvelujen kehittäminen edellyttää tehokasta operatiivista johtamista ja onnistunutta

strategian jalkauttamista ja juurruttamista läpi organisaation. Strategian toteuttamisen tueksi tarvitaan selkeitä kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia mittareita sekä konkreettisia toimenpiteitä toiminnan kehittämiseksi. Tavoitteet on asetettava tarpeeksi kunnianhimoiselle tasolle, jotta toimintaa kehitetään maksimaalisella tavalla. Kaikkien tavoitteiden saavuttaminen ei ole itseisarvoista, vaan se kertoisi enemmänkin tavoitteiden liian matalasta vaativuus- ja kunnianhimotasosta.

Strategian lähtökohta kriittisten palveluiden turvaamisesta kaikissa tilanteissa on välttämätön lähtökohta palveluiden kehittämiseksi. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on päästävä strategiassa Muutoslupaukset-kohdassa linjattuun tavoitteeseen: "Valmius ja varautuminen on sisäänrakennettu hyvinvointialueen toimintakulttuuriin". Strategian asettamilla tavoitteilla voidaan saavuttaa paremmat palvelut, kun jokainen työntekijä tietää miten toimia häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä kehittää aktiivisesti omaa työtään kriisinkestäväksi. Tämä varmistetaan ajantasaisella valmiussuunnitelmalla.

Strategia luo hyvin toteutettuna hyvät edellytykset palveluiden parantamiseen: se vahvistaa kokonaisturvallisuutta, varautumista ja pelastustoimen toimivuutta. Riittävät resurssit, osaava henkilöstö ja yhteistyö alueen kuntien, asukkaiden, yritysten ja järjestöjen kanssa ovat avainasemassa strategian tavoitteiden edistämisessä. Johtaminen, laadunhallinta, omavalvonta ja sisäinen tarkastus ovat keskiössä organisaation toiminnan kehittämisessä.

3. Mitä muuta haluaisitte kommentoida tai kysyä hyvinvointialueen strategialuonnokseen liittyen?

Lautakunta korostaa, että Suomen turvallisuus- ja talouspoliittinen toimintaympäristö pysyy epävarmana. Maailmanpoliittiset jännitteet vaativat myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialuetta panostamaan erityisen vahvasti poikkeus- ja kriisiolojen toimintakykyyn ja kriittisten palvelujen ylläpitoon kaikissa tilanteissa. Esimerkiksi väestönsuojelun ja huoltovarmuusvarastojen

tarpeet korostuvat ennestään tällaisessa maailmanajassa. Lautakunta edellyttää, että hyvinvointialueen kokonaisturvallisuutta kehitetään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti yli strategiakausien ja läpileikkaavasti osana hyvinvointialueen kaikkea työtä.

Vaikka kriittisten palvelujen turvaaminen nostetaan ansiokkaasti strategialuonnoksessa keskiöön, jää kriittisyyden määritelmä varsin epämääräiseksi. Rajallisten resurssien optimaalisen käytön kannalta on tärkeää, että hyvinvointialueella on jaettu tilannekuva siitä, mitkä toiminnot ja osa-alueet ovat kaikista kriittisimpiä ja turvaamisen arvoisia. Lautakunta kiinnittää huomiota hyvinvointialueen valmius- ja varautumishenkilöstön hyvin rajalliseen määrään, mikä rajoittaa kokonaisturvallisuuden juurruttamista läpileikkaavaksi koko hyvinvointialueelle ja kriisinkestävien johtamisjärjestelmien edelleen kehittämistä.

Lautakunta kiinnittää huomiota asukkaiden oman varautumisen ja arjen turvallisuuden merkityksen parempaan huomioimiseen strategialuonnoksessa, sillä nyt näitä keskeisiä teemoja käsitellään varsin suppeasti, vaikka usein näitä kokonaisuuksia edistävillä toimenpiteillä voidaan juuri säästää hyvinvointialueen resursseja. On myös tärkeää, että hyvinvointialue edistää asukkaiden tietoisuutta varautumisesta. Lisäksi strategian mittareissa tulee arvioida kattavasti asukkaiden kokemaa turvallisuutta ja luottamusta hyvinvointialueen palveluihin.

Lautakunta on huolissaan osaavan henkilöstön riittävydestä, mikä on edellytys kriittisten palvelujen turvaamiselle kaikissa tilanteissa. Myös henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja päivittämiseen on panostettava tehokkaiden ja turvallisten palveluiden takaamiseksi. Etenkin pelastuslaitosta vaivaavaan henkilöstöpulaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Alan vetovoimaa on vahvistettava eri toimenpitein ja tässä työssä mm. tasa-arvotyöhön panostaminen ja epäasiallisen käytöksen kitkeminen ovat keskiössä.